תורה אור

בשלמא לר' יוחנן כי היכי דאיכא תנא דקאמר *יום אחד בשנה חשוב שנה הכי נמי איכא תנא דאמר *ל' יום בשנה חשובין שנה אלא לר' ינאי קשיא: פחות מכאן כנותן אצבע בעין: איבעיא להו הני בתולין מיזל אזלי ואתו או דלמא אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' למאי נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר שלש ולא מצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' הא אחר בא עליה מאי מתקיף לה רב חייא בריה דרב איקא ומאן לימא לן דמכה שבתוך ג' אינה חוזרת לאלתר שמא חוזרת לאלתר והא אחר בא עליה אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר ג' ומצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו האי דם בתולין הוא אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי אלא עד לאחר ג' האי דם נדה הוא מאי אמר רב חסדא ת"ש פחות מכאן כנותן אצבע בעין למה לי למתני כנותן אצבע בעין לתני פחות מכאן ולא כלום מאי לאו הא קמ"ל °מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף בתולין מיזל אזלי ואתו ת"ר מעשה ביוסטני בתו של אסוירוס בן אנטנינוס שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מתעברת אמר לה בת י"ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשש וילדתי בשבע אוי לשלש שנים שאבדתי בבית אבא ומי מעברה *) והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול את בנה וימות ואיזוהי קטנה מבת י"א שנה ויום אחד ועד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן או יתר על כן משמשת והולכת דברי ר"מ וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר °שומר פתאים ה' (תהלים קטז) איבעית אימא °אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כג) ואיבעית אימא °אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר (תהלים קמד) ת"ר מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע אמרה לו ר' נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר לה כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לתינוק שטמנו לו אצבעו בדבש פעם ראשונה ושניה גוער *בה שלישית מצצה אמר לה אם כן פסולה את לכהונה *ראה התלמידים מסתכלים זה בזה אמר להם למה הדבר קשה בעיניכם *[אמרו ליה] כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא אמרה אלא *לחדד בה את התלמידים:

מתני' *) בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדיל ומטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו מאכיל בתרומה ופוסל את הבהמה מע"ג המזבח ונסקלת על ידו ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידו והוא פטור:

גמ' ולכשיגדיל בגט סגי לה *והתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט' צריך גט *למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל

בשלמא לרבי יוחנן. דאמר (שם:) מכי איקלע תשעים שנה בשנה שלישית לרבי מאיר הויא בת ביאה ואע"ג דאמר רבי יוחנן ל' יום והכא קתני יום אחד תנאי היא בפרק ארבעה ראשי שנים (ר"ה דף י.) דאיכא למ"ד יום אחד בשנה חשוב שנה ואיכא למאן דאמר כו': **אלא לרבי ינאי.** דאמר (שם:) לר"מ עד סוף שנה שלישית לאו בת ביאה היא קשיא: **הני בתולין.** בתוך ג' שנים: **איתצוד.** לשון צידה. כלומר אין ניטלין על ידי ביאה ואינו דם בתולין עד ג' שנים ויום אחד: **אי אמרת מיזל אזלי.** בביאה בתוך ג' לגמרי והדר אתו לא מחזקינן לה כזונה דהא דלא הדור שהות הוא דלא הויא להו מתוך בעילה שבעל תדיר: **אלא אי אמרת.** לא אזלי בביאה תוך ג' הוה ליה למיתי דם לאחר ג' וכיון דלא תזיא אחר בא עליה לאחר ג' זונה היא ופסולה לכהונה: **ומאן לימא לן.** כלומר אפי' אם תמצי לומר מיזל אזלי בביאה תוך ג' מי איכא למימר שהות לא הוה להו מאן לימא לן דלא הדרי לאלתר: **האי דם נדה הוא.** האי דתוך ג': **יוסטני:** **אוי לשלש שנים שאבדתי.** מהנראותי לביאה: **משמשות במוך.** מקנחן הוה לשמש במוך שלא יתעברו: **סנדל.** כשמתעברת תאומים פעמים שאחד דוחק את חבירו ופוחת את צורתו כדאמרינן במכילתין* אין סנדל שאין עמו ולד: **תגמול.** תפריש את בנה מלהניק מחמת עיבורה: **פחות מכן.** אינה צריכה לשמש במוך דודאי לא תתעבר: **יתר על כן.** אם תתעבר לא תמות: **מצצה.** כלומר אף אני טעמתי טעם זנות: **לא אמרה.** הא דקאמר פסולה לכהונה אלא לחדד: **מתני' קנאה.** חכה בנכסי אחיו ואע"ג שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ועומדת: **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** אם בא לגרשה דקידושי אחיו קידושין גמורין וגירושין של זה אינם גירושין גמורין דאינו בן דעת: **ומטמא בנדה.** אם בא עליה דביאתו ביאה לכל דבר: **ופוסל.** כגון בן ט' שנים כותי או ממזר שבא על הכהנת פסלה מתרומת אביה אבל בבן תשע ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפוסל מן התרומה דאי משום ביאת זנות לא פסלה זנות דכשר מן התרומה ואי משום קדושין למהוי בת כהן לישראל לאו קדושין נינהו דקטן דקדיש אין קדושיו קדושין: **ואינו מאכיל.** כגון יבם בן ט' כהן הבא על יבמתו אע"ג דקני לה כהן ביאה לא אכלה בתרומה: **ופוסל את הבהמה.** אם רבעה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים אבל סקילה לא דמודה בקנס פטור: **ונסקלת על ידו.** אם יש עדים: **גמ' בגט סגיא לה.** בתמיה. אם בא לגרשה: **מאמר.** קידושי יבמה: **וחליצה לזיקתו.** דאין קדושין גומרין ביבמה להיות כאשתו לצאת בגט בלא חליצה אבל ביאה גומרת בה כדכתי' (דברים כה) יבא עליה: **ביאת בן תשע.** ביבמתו: לכשיגדיל

אחר בא עליה. ואם אשת כהן היא אסורה אבל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא ואם תאמר אמאי דחיק לאשכוחי נפקותא שבא עליה אחר לגבי זנות לימא בפשיטות כגון שבעל תוך שלשה ומצא דם ודאי לא מיתלנו האי דם נדות הוא כדאמר בסמוך וי"ל דניחא ליה לאשכוחי למנין זנות דהויא כל ימיה אסורה לבעלה והוי דלמנין אי הוה דם נדות אי דם בתולין לא נפקא מינה אלידנא מידי דאפילו הוא דם בתולים הא תקון דבועל בעילת מצוה ופורש:

האי דם נדה הוא. פירוש אף דתוך ג' דכך דלאחר ג' לכ"ע אי דם בתולין ותימה דלמאי נקט כלל שבעל אחר ג' כיון דלא נפקא מינה מידי ופירש ר"ת משום דנקטיה לעיל נקטיה נמי הכא ומיהו י"ל אף דם שלאחר ג' יש להסתפק בדם נדה אי אמרינן איתצודי הוא דלא מיתצוד כיון דבתוך ג' ראתה ודאי דם נדות אם כן דרכה לראות מחמת חימוד בעילה אם כן גם אחר ג' יש להסתפק בדם נדה ובתשובה אחת פרש"י דאיתצודי הוא דלא מיתצוד דקאמר היינו דלא שכיח הוא דמיתצוד אבל כי איתצודי נמי לא הדרי וקאמר דנפקא מינה דבעל תוך ג' ומצא דם ואחר ג' לא מצא דהוי לא איתצוד הא אחר בא עליה דליכא אלא ספיקא אחת דאי דם בתולין היה תוך ג' מותרת ואם דם נדה היה הרי היא זונה והדר קאמר שבעל ומצא דם תוך ג' ואחר ג' דאיכא לספוקי בתרווייהו בדם נדה דאי בתוך ג' דם בתולין אחר ג' דם נדה דהא לא הדרי ואי תוך ג' דם נדה הוא אחר ג' דם בתולין וקשה לפי זה דאמאי לא אשכחן לענין זנות דמצא דם תוך ג' ושוב לא בעל עד י"ב שנים ולא מצא דם דאי מיזל ואתו האי אחר בא עליה אע"ג דספק בא עליה אחר בקטנות או בגדלות כיון דספקא אחת היא אסורה אף לבעלה ישראל ואי אתצודי לא מיתצוד שריא לבעלה ישראל דאימור דם דתוך ג' דם בתולין הוה ואפי' אי הוה דם נדות אימר אחר בא עליה בקטנות ואונס הוה וי"ל דאין רגילות שישהא עד י"ב שנה מלבא על אשתו:

בת י"ג שנים ויום א'. תימה דלקמן תניא אלו דברי רבי אמתני' דקתני בת י"ב ויום אחד נדריה נדר ויש ספרים דגרסי בת י"ב ויום אחד ולא גרסינן בת *י"ד שנה בלא יום אחד אתי שפיר ומתעברת ויולדת קאמר ושנת י"ג אין צריך להיות שלם:

מה אני לכהונה. שנבעלה לפסול. לה:

קודם

מוסף רש"י

משמשות במוך. מותרות לשום מוך במקום תשמיש כדי שלא יתעברו (יבמות יב: ק:) מותר לתן לשמש במוך ואינו כמשחית זרע (כתובות לט.). **שמא יעשה עוברה סנדל.** שאם תתעבר עובר שני, פוחת השני את צורת הראשון ודומה לסנדל שהוא דג שטוח (כתובות לט.) ולד שאין לו צורת פנים, וקי"ל כמס' נדה (כה:) אין סנדל שאין עמו ולד, משל לאדם שסטר את חבירו והסיר צורתו לאחוריו, דכשהיא מעוברת ומתחלת ומתעברת דוחק האחד את חבירו ופוחת צורתו (יבמות יב:) עובר שני דוחק את הראשון ופוחת צורתו (שם ק:). **שמא תגמול את בנה.** אם מתעבר אשה צריכה לגמול את בנה מלהניק כמו (בראשית כא) ויגמל, לשון הבדלה (יבמות יב:) מפני שהחלב נעכר כשמתעברת ואינו טוב ליונק ומצטרך להפסיקו משדים וימות (כתובות לט.). **ואיזוהי קטנה.** שמתעברת ומתה (יבמות ק:) הראויה להתעבר ולמות (שם יב:). **פחות מכאן.** מבת י"א שנה משמשת כדרכה לפי שלא מתעבר, או יתר על כן. על בת י"ב שנה, משמשת כדרכה שאם מתעבר לא תמות (כתובות לט. וכעי"ז יבמות יב:). **לחדד בה את התלמידים.** שיקשו לו תשובה עליו (עי' זבחים ב. ולעיל ד:). **שבא על**

[illegible]

תוספי הרא"ש

אחר בא עליה ואם אשת כהן אסורה אבל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא. ותימה למה הוצרך כל כך ליקמה בפשטה לענין דם נדות דאי לא מיתצדי האי דם נדות הוא. וי"ל דניחא ליה השתא לאשכוחי איסור והיתר לבעלה ואי לענין דם נדה לא נפקא מינה מידי לבעלה דאפי' אם דם בתולים הוא א) הא תקון רבנן דבועל בעילת מצוה ופורש. אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר ג' ולא מצא דם כו'. אי אמרת איתצודי הוא דלא מיתצדי עד לאחר ג' האי דם נדה הוא פי' אותו דם שמצא בתוך ג' ודאי דם נדה הוא דדם בתולים לא מיתצדי בתוך ג' וקשה לפירושו למה הזכיר בעילה דלאחר ג' כיון דליכא לספוקי בתוך בעילה דלאחר ג' דודאי דם בתולים הוי כיון דלא מיתצדי בתוך ג'. לכ"נ כמו שפרש"י בתשובה איתצודי הוא דלא מיתצדי דקאמר היינו דלא שכיח דמיתצדי אבל כי מיתצדי לא הדרי והאי דקאמר האי דם נדה הוא בין תוך ג' בין אחר שלשה דבתוך ג' מספקינן דילמא לא איתצוד ודם נדה הוא והך דלאחר ג' אמרינן דילמא בתוך ג' איתצוד והשתא דם נדה הוא. א"נ כגון שבעל בתוך ג' ולאחר ג' ולא פגלה בנתיים והשתא הויא ודאי [נדה] או ספקא או ספיקא. ותימה כיון דאמרינן דזימנין דמיתצדי היכי קאמר לעיל דאחר בא עליה והא זימנין דמיתצדי. וי"ל כיון דלא שכיח דמיתצדי ... השתא ניחא דפריך דילמא מכה שבתוך ג' חוזרת לאלתר והאי בא עליה אחר משום דכי היכי דאמרת לא מספק כי אמרת לה מספק איתצודי הוא ולא מיתצדי הכי דילמא חוזרת לאלתר: **אמר** לה בת י"ב שנה ויום אחד. תימה דלקמן אמתניתין דבת י"ב שנה ויום אחד נדריה (נדר) [קיימין] תניא אלו דברי ר'. ור"ם דגרסינן הכי בת י"ב שנה ויום אחד ואי גרס הכא י"ב סתם ניחא דמתעברת ויולדת בתוך שנת י"ג: **מה** אני לכהונה. שנבעלה לפסול לה:

א) עי' לקמן דף סה ע"ב ... [ומש] לא יעמוד ... ויש ליישב היטיב.

נר מצוה

עז א מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' כה [טוש"ע אה"ע סי' כ סעיף א בהג"ה]:

עח ב מיי' שם פ"ט הל' ו סמג לאוין קסא טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ט:

עט ג מיי' פ"ה מהל' יבום הל"ו ופ"ח שם הל"ה סמג עשין נג טוש"ע אה"ע סימן קסז סעיף ב [ונדה לאסס יבמות פ"ג דף לג. הכי קאמר עד שיגדיל ויבעול ויתן גט]:

פ ד מיי' פי"ג מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ג:

פא ה מיי' פ"ח מהל' תרומות [הל"ג] והלכה יג:

פב ו מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל"ג:

פג ז מיי' שם פ"ב [ופ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יג]:

פד ח מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל"ג:

פה ט מיי' פ"ה מהל' יבום הל"ט [והל' כא] סמג עשין נג טוש"ע אה"ע סי' קסז סעי' א [וסעי' כ]:

---

*) יבמות יב: ק: כתובות לט. מו"ק יב: [תוספתא פ"ב ה"ד]

*) ב"ב קנו. סנהדרין סט: